

Uppdaterat efter fastställande på stämman i Skövde april 2026

Västra Götaland vinner på omställning

En hållbar, jämlik och levande region

Västra Götaland har starka förutsättningar att utvecklas hållbart och jämlikt, med kompetens, ansvarstagande och innovationskraft. Samtidigt präglas vår tid av stora förändringar. Accelererande klimatförändringar, ett förändrat säkerhetspolitiskt läge, ökade ekonomiska klyftor och en mer polariserad samhällsdebatt påverkar både människors vardag och tilliten i samhället. I detta läge blir regionalt ledarskap viktigare än någonsin.

Det regionpolitiska programmet beskriver Miljöpartiets prioriteringar för hur Västra Götalandsregionen ska styras. Programmet utgår från att ekologisk hållbarhet, social rättvisa och en stark välfärd hör ihop. Omställningen ska stärka människors vardag, skapa trygghet och framtidstro – samtidigt som vi tar ansvar för naturen och kommande generationer. För oss är en starkt offentlig hälso- och sjukvård ryggraden i detta ansvar. Genom att prioritera människors medicinska behov framför marknadens logik och vinstintressen, bygger vi en hälso- och sjukvård som är lika tillgänglig för alla.

Den röda tråden är ledarskap för omställning. Det leder till ett samhälle som bygger tillit och som klarar att göra långsiktiga prioriteringar även i en föränderlig och osäker omvärld. Programmet pekar ut Miljöpartiets ambition att bygga ett Västra Götaland som är hållbart, jämlikt och levande över tid.

1. Klimat, biologisk mångfald och miljö

Klimat- och miljöpolitiken är grunden för all långsiktig regional utveckling och en förutsättning för ett jämlikt och tryggt samhälle. I detta kapitel beskrivs hur Västra Götalandsregionen tar ledarskap för en hälsofrämjande och inkluderande omställning i en tid präglad av klimatförändringar, ökade risker och behov av stärkt beredskap. Regionen använder här sina verktyg för att styra den egna verksamheten, samordna aktörer i regionen och påverka nationella beslut, för att minska klimatpåverkan, stärka den biologiska mångfalden och säkra livsmiljöer för nuvarande och kommande generationer.

Med endast fyra år kvar till att uppnå Parisavtalet och de miljömål som är uppsatta till 2030, står vi inför en kritisk tidpunkt. Denna mandatperiod är den viktigaste någonsin för att säkerställa att vi når våra mål och undviker de mest förödande konsekvenserna av klimatförändringarna. Våra ekosystem och naturmiljöer är fundamentet för allt liv på vår planet. I en klimatkris behöver vi leverera det som krävs för att undvika ohanterbara följder och visa att det är möjligt att minska utsläppen i den takt som krävs.

Den här mandatperioden är därför avgörande – vi har inte råd att vänta. För att undvika oåterkalleliga skador krävs nu kraftfull politik som stärker den lokala arbetsmarknaden, minskar utsläppen och ökar naturens förmåga att behålla sin biologiska mångfald, binda kol och stå emot klimatförändringarnas effekter. Därför är det nödvändigt att kraftigt bromsa avverkning våra skogar, naturens effektivaste verktyg för att binda kol.

Västra Götalandsregionen har potential att påskynda omställningen och vara ett föredöme för ett hållbart välfärdssamhälle. Genom att mobilisera och stödja engagemang kan vi visa att omställning inte bara är nödvändig – den skapar nya möjligheter.

En tydlig riktning för klimatarbetet i Västra Götaland

Den framtagna koldioxidbudgeten fungerar som en kompass för hela Västra Götalands klimatarbete och skapar en tydlig riktning för både offentliga och privata aktörer. Den ger oss möjligheten att identifiera och prioritera de mest effektiva åtgärderna för att minska utsläppen samt främjar samarbete mellan

olika sektorer och nivåer i samhället. Genom att följa koldioxidbudgeten tar vi vårt ansvar för att bidra till att begränsa den globala uppvärmningen.

Merparten av koldioxidutsläppen i Västra Götaland kommer från industrin. För att hålla oss inom koldioxidbudgeten krävs energieffektivisering kombinerat med kraftigt ökad elförsörjning och utbyggnad av elnätet i vår region.

Tillgången till tillräcklig och förnybar energi är avgörande för att säkerställa att både befintliga och nya industrier kan fortsätta att utvecklas, minska eller helt eliminera sina utsläpp.

För att möta den ökade efterfrågan på el krävs stora investeringar i förnybara energikällor som sol- och vindkraft samt en snabb utbyggnad av elinfrastrukturen. Genom att prioritera energifrågan kan Västra Götaland leda den gröna omställningen och skapa en hållbar och välmående region både för oss som lever nu och för framtida generationer.

Tyvärr går inte utsläppsminskningarna i den takt som krävs, men vi är beredda att ta de viktiga stegen mot att bygga en region som inte bara är fossilfri, utan också resilient och välmående för kommande generationer.

Västra Götaland har en lång kust som kommer att påverkas av stigande hav och extremväder. Regionen behöver aktivt förbereda sig på att hantera effekterna av havsvattenhöjning på kustsamhällen och infrastruktur.

Civilsamhällets roll i klimatomställningen

Civilsamhället spelar en avgörande roll i klimatomställningen, liksom för demokratin och ett robust samhälle. Forskning visar att om vi sätter invånarna i centrum, skapar synergier med andra samhällsfrågor, undanröjer hinder och förenklar klimatsmarta val, ökar acceptansen och stödet för klimatomställningen. Invånarnas engagemang är avgörande för att uppnå långsiktig förändring, och därför behövs strukturer som gör det möjligt för alla att bli mer inkluderade i miljö- och klimatarbetet.

Ledarskap på alla nivåer är också viktigt för att skapa långsiktig förändring. Regionen ska i högre grad ägna resurser åt lokalt förankringsarbete och skapa kontinuerlig dialog med invånare för att stärka förtroendet för klimatomställningens olika aspekter. Detta gäller särskilt inför specifika satsningar och klimatåtgärder. Dialoger och möten behöver skapa utrymme för att olika perspektiv kommer till tals och inkludera samhällsfrågor som berör klimatet.

För att stärka invånarnas engagemang och inkludering i klimatarbetet, ska regionen utveckla strukturer som möjliggör aktivt deltagande och inflytande. Genom att skapa plattformar för dialog och samarbete kan vi säkerställa att invånarna blir hörda och att deras idéer och initiativ tas tillvara. Detta kommer inte bara att öka acceptansen för klimatomställningen, utan också bidra till att skapa en mer hållbar och resilient region.

Biologisk mångfald – den tysta krisen

En rik biologisk mångfald säkerställer att vi har ekosystemtjänster, vilka är grunden för vår välfärd. För pollinering och produktion av grödor krävs en variation av växter och pollinatörer, vilket är avgörande eftersom en tredjedel av den globala livsmedelsproduktionen är beroende av den ekosystemtjänsten. Människans intrång i naturen ökar risken för smittspridning och pandemier. Utan en rik biologisk mångfald begränsas samhällets förmåga att kunna anpassa sig till de pågående klimatförändringarna, eftersom det kräver friska och motståndskraftiga ekosystem. Allt hänger ihop.

Den biologiska mångfalden är en av de stora avgörande frågorna men tyvärr en allt för bortglömd fråga som hamnar i skymundan för alla andra kriser som pågår. Det är för få som agerar och lyfter den högst upp på den politiska agendan och mer medel måste avsättas för att stärka och bevara den biologiska mångfalden.

Att stärka och bevara den biologiska mångfalden handlar inte bara om att skydda naturen och hur våra gröna och blå näringar påverkar miljön – det handlar om vår egen överlevnad och livskvalitet. Miljöpartiet kommer säkerställa att den biologiska mångfalden får större politisk tyngd och högre prioritet. I områden där målkonflikter uppstår mellan biologisk mångfald och annan verksamhet bör större hänsyn tas till den biologiska mångfalden. Konnektiviteten i livsmiljöerna måste beaktas för att undvika isolerade populationer i landskapet. Allt för att möjliggöra för den biologiska mångfalden.

Från havsvik till åkerjord

Landsbygden är en nyckelspelare i regionens omställning till ett mer hållbart samhälle, med fokus på långsiktig hållbar matproduktion, förnybar energi, levande ekosystem och en effektiv resurshushållning. Västra Götaland är ett Sverige i miniatyr, med både landsbygd och storstad. Regionen ska sträva efter att utveckla produktion, kompetensförsörjning och goda matvanor som minskar miljö- och klimatpåverkan och även möter de ökade kraven på beredskap. En ökad lokal och hållbar livsmedelsproduktion stärker den regionala beredskapen och försörjningsförmågan, samtidigt som den främjar arbetstillfällen. Förutom att stärka ekologiskt och närproducerat jordbruk behöver regionen också satsa på blå mat – hållbart producerad mat från hav och sjö och öka den växtbaserade livsmedelsproduktionen. Att minska matsvinnet, både inom vår egen verksamhet och i hela samhället är viktigt både för att hålla nere priserna och klimat- och miljöbelastningen, samt förbättra den biologiska mångfalden. Genom innovation, forskning och hållbara jordbruks- och vattenbruksmetoder kan vi stärka regionens självförsörjning och minska beroendet av import.

Från mål till genomförande

För att regionen ska nå sina miljömål är det avgörande att minska de indirekta utsläppen från inköp, upphandlingar och finansiella placeringar. Dessa står för en betydande del av regionens totala klimatpåverkan, och genom strategiska

beslut kan vi göra stor skillnad. För att säkerställa att dessa ambitioner får verklig effekt krävs systematisk uppföljning och tydliga kriterier som följs upp över tid.

Med fyra år kvar till målen för 2030 behöver vi säkerställa att verksamheterna har tillräckliga resurser, tydliga uppdrag och ett långsiktigt politiskt stöd. Omställningen sker inte av sig själv – den kräver stabil finansiering, kompetens och samordning mellan förvaltningar och verksamheter. Målen är inom räckhåll, men det förutsätter att omställningsarbetet prioriteras och ges rätt organisatoriska förutsättningar.

Från engångslogik till cirkulära system

En central del av den gröna omställningen är att gå från engångslogik till cirkulär system där resurser används effektivt, återcirkuleras och skapar mindre avfall. Genom att fördjupa samarbetet mellan näringsliv, akademi, kommuner och civilsamhälle kan Västra Götaland bli en föregångsregion för cirkulära lösningar som både minskar klimatpåverkan och stärker den lokala ekonomin. Samma principer gäller även i regionens verksamheter: att arbeta mer systematiskt med cirkularitet, minska svinn i material- och resursflöden, öka andelen närproducerade och ekologiska livsmedel, säkerställa energieffektiviseringar och utveckla reningstekniker som minskar utsläpp av läkemedelsrester i våra vattenmiljöer. En fossilfri fordonsflotta samt klimatsmarta logistik- och inköpsprocesser stärker både regionens klimatmål och vår regionala självförsörjningsförmåga.

Regionen behöver också ta ett tydligare grepp kring plast och textilier. Dessa står för betydande miljö- och klimatpåverkan, både i vår egen verksamhet och i samhället i stort. Regionen ska vara drivande i att stärka cirkularitet i hela värdekedjan – från design och produktion till återbruk och återvinning.

Ett annat centralt område är regionens fastighets- och lokalbestånd. Befintliga byggnader ska i första hand optimeras, underhållas och anpassas för att möta nya behov. Återbruk och energieffektivisering är både klimatomfattigt och ekonomiskt mer hållbart än nybyggnation. Nybyggnation bör endast ske när det finns tydliga och motiverade skäl, exempelvis brister i tillgänglighet, vårdkrav eller energieffektivitet som inte kan lösas genom ombyggnad. Alla

investeringar i fastigheter ska vägas mot klimatpåverkan, resursanvändning och hur de påverkar den långsiktiga regionala beredskapen.

Energieffektivisering är en av de mest kostnadseffektiva åtgärderna för att minska klimatutsläpp, frigöra kapacitet i elnätet och sänka kostnader för hushåll, företag och offentlig sektor. Att använda energin smartare är minst lika viktigt som att producera mer förnybar energi, och regionen ska vara en aktiv kraft i denna omställning.

Djurvälfärd

Alla djur är kännande varelser med ett egenvärde oavsett deras nytta för människan. Djur har rätt att må bra och få utlopp för sina naturliga beteenden. Regionens verksamhet påverkar också djur, både de som lever fritt i naturen, sällskapsdjur och djur som hålls för andra ändamål.

Med nyttjandet av djur följer ett moraliskt ansvar där djurens behov måste respekteras. Vår politik utgår ifrån att skapa ett verkligt djurskydd, en hög djurvälfärd och stopp för onödiga djurförsök.

Klimatledarskap

Västra Götaland ska vara fossiloberoende år 2030 – en utveckling regionen ska driva tillsammans med det västsvenska näringslivet, civilsamhället, kommunerna och akademien. Genom regionalt samarbete, tydliga krav och effektiva styrmedel inspirerar vi utvecklingen både nationellt och internationellt.

Det arbetet sker samtidigt som klimatförändringarnas effekter redan märks i Västra Götaland – genom ökad risk för översvämningar och värmeböljor, ras och skred, samt nya påfrestningar på jord- och skogsbruk. Därför behöver klimatanpassning och utsläppsminskningar gå hand i hand. Klimatarbetet handlar inte enbart om att minska utsläppen, utan också om att bygga ett samhälle som står stabilt när det utsätts för störningar. Det innebär att stärka vår regionala beredskap och självförsörjningsförmåga, så att vi bättre kan hantera kriser och förändringar i de globala energi- och livsmedelssystemen.

Trots att regionen i mycket ligger i framkant i klimatarbetet måste vi göra mer. Mod och handlingskraft måste fylla det tomrum som nuvarande regering lämnat efter sig. Regionen har potential att påskynda omställningen och vara ett föredöme för ett hållbart välfärdssamhälle. Miljöpartiet kommer att ta det politiska ledarskapet i denna avgörande mandatperiod för att säkerställa att vi uppnår regionens åtaganden kopplat till Parisavtalet och de miljö- och klimatmål vi har satt upp.

Miljöpartiet i Västra Götaland kommer inom området för klimat, biologisk mångfald och miljö arbeta för att:

- Att regionen genomför klimatomställningen på ett socialt och geografiskt rättvist sätt så att omställningens nyttor och kostnader fördelas på ett hållbart sätt. (regional styrning)
- Att regionen ska säkerställa att politiska beslut grundas på en tydlig bedömning av konsekvenserna för klimatet, den biologiska mångfalden och miljön. (regional styrning)
- Att regionen ska vara en föregångare i att utveckla cirkulära system som minskar miljöpåverkan genom ökat återbruk, högre resurseffektivitet och minskat materialsvinn. (regional styrning)
- Att regionen ska stärka insatserna för klimatanpassning genom åtgärder som ökar robusthet, minskar sårbarhet och skyddar samhällsviktig verksamhet. (regional styrning)
- Att regionen ska ta fram ett utsläppstak för den egna verksamheten som säkerställer att klimatarbetet följer en tydlig och mätbar utsläppsminskingsplan. (regional styrning)
- Att regionen inför bindande krav i upphandlingar av produkter som säkerställer att biologisk mångfald gynnas och att kraven successivt skärps genom att premiera det som minskar naturpåverkan och ökar resurs- och ekosystemnyttan. (regional styrning)
- Att regionen ska stärka den lokala livsmedelsproduktionen så att Västra Götaland kan bli mer självförsörjande. (samverkan)

- Att regionen ska ge civilsamhället en starkare röst och större möjligheter att bidra till klimatomställningen.(samverkan)
- Att regionen ska fasa ut alla fossila bränslen i sina verksamheter senast 2030. (regional styrning)
- Att regionen ska stärka insatser som bevarar och stärker biologisk mångfald i samverkan med kommuner, markägare och näringsliv. (samverkan)
- Att stoppa läkemedelsutsläpp från vården och stärka skyddet av sjöar och vattendrag i Västra Götaland.(regional styrning)
- Att öka användningen av reserverade upphandlingar för att främja sysselsättning, stärka den idéburna sektorn och bidra till ett mer hållbart och rättvist Västra Götaland. (regional styrning)
- Stärk skydd och öka restaureringstakten av naturmiljöer på land och i vattendrag.
- Att regionen genomför medborgarråd för att få fram rekommendationer som stärker regionens arbete för hälsofrämjande och inkluderande omställning.
- Att ställa höga krav i regionens upphandlingar till exempel genom att ställa krav på rätt till naturligt beteende, utevistelse, minskad antibiotikaanvändning och minskade transporttider för djur på väg till slakt.
- Att djur i regionens verksamheter inte bara ska skyddas mot lidande, utan även ges möjlighet att utföra sina naturliga beteenden och ha positiva upplevelser.
- Stärk skydd och utöka restaureringstakten av naturmiljöer på land och i vattendrag.
- Att VG- regionen ska verka för att sänka hastigheten och flytta ut farleder från kustnära områden för att minska miljöpåverkan från undervattensbuller och förorening från båttrafik (påverkan).
- Att stärka samverkan mellan kommuner, länsstyrelsen, regfionen och civilsamhället gällande beredskap vid kris- och katastrof
- Att arbeta för att den fossila industrin som oljeraffinaderierna, skyndsamt ersätts med hållbara alternativ inom kraftsamling för industrins gröna omställning.

2. En feministisk politik för en jämställd region

För att skapa ett jämlikt, tryggt och hållbart Västra Götaland behövs en feministisk politik. I detta kapitel tydliggörs hur Västra Götalandsregionen tar ansvar för att motverka könsrelaterade och andra strukturella ojämlikheter som påverkar människors hälsa, livsvillkor och möjligheter. Regionen ska styra sina egna verksamheter utifrån jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv, samordna insatser över politikområden och aktörer samt påverka strukturer och beslut som bidrar till ojämställdhet på regional och nationell nivå.

Att Miljöpartiet är ett feministiskt parti innebär att vi med politiska verktyg vill verka för jämställdhet och motverka den rådande könsmaktsordningen, där makten fördelas ojämnt mellan män och kvinnor. Samtidigt vet vi att kön aldrig verkar ensamt. Diskriminering och ojämlikhet uppstår i samspelet mellan flera faktorer, som ålder, etnicitet, funktionsvariation, sexualitet och socioekonomiska förutsättningar. Därför genomsyras vår politik av ett intersektionellt perspektiv, för att ingen ska lämnas utanför. Människors möjligheter att leva sina liv ska inte påverkas negativt eller begränsas av kön eller könsidentitet. Globalt drabbas kvinnor hårdast av klimatförändringar.

Klimatfrågan är internationell, liksom jämställdhetsfrågan. Därför är ett offensivt klimatarbete viktigt för kvinnor både lokalt och globalt. Lönegap, höga sjukskrivningstal inom kvinnodominerade yrken och ett ofta ojämnt fördelat hushållsarbete är olika uttryck för att vi lever i ett ojämnt samhälle. Genom att uppvärdera kvinnors arbete kan mer resurser fördelas till kvinnor och samhället bli mer jämställt. För Miljöpartiet är feminism i grunden en fråga om frihet.

Kvinnohälsa

Kvinnosjukvården har länge varit eftersatt och behöver stärkas på alla plan. Kvinnor går under sitt liv igenom många olika stadier, från puberteten och graviditet till klimakteriet. Vi behöver därför ta ett rejält omtag för hela kvinnovården. Varje kvinna har rätt till en trygg förlossning. Vi ser positivt på utveckling av barnmorskeledda förlossningsavdelningar på våra sjukhus och att kvinnor ska ha möjlighet att ha samma team av barnmorskor under hela graviditeten samt eftervård. Vi vill göra en översyn av eftervården inom förlossningsvården och se till att alla kvinnor får tillgång till god vård vid graviditets- och förlossningsrelaterade skador. För att förbättra arbetsvillkoren för barnmorskor behöver vi se över olika alternativa arbetstidsmodeller som främjar karriärutveckling, återhämtning och forskning. Klimakterievården är idag ojämlig. Det finns ett stort behov av höjd kompetens om klimakteriet inom vården då många kvinnor upplever att de inte får adekvat hjälp vilket leder till minskad livskvalitet och ibland onödiga sjukskrivningar. Det behövs satsningar för att kvinnor ska få snabb och enkel tillgång till individanpassad behandling, oavsett bostadsort. Kvinnosjukvården behöver även stärkas i stort. Kunskapshöjande insatser inom alla verksamheter samt ökad forskningen inom kvinnosjukdomar borde prioriteras mer, särskilt med fokus på läkemedelskostnader och genusperspektiv.

Kvinnor i arbetslivet

Satsningar på arbetsmiljö, förkortad arbetstid och arbetstidsmodeller skapar en bättre balans vilket minskar sjukskrivningarna och ger ett längre och friskare arbetsliv och därmed också en bättre pension. För att regionen ska vara en attraktiv arbetsgivare med en god arbetsmiljö, särskilt den psykosociala, är det viktigt att förändringar genomförs med inflytande från personalen och att delaktighet främjas. Regionens arbetsgivare ska bli bättre på att ge kunskapshöjande insatser gällande klimakteriet och andra livscykelrelaterade insatser. Särskilda satsningar behöver även göras för att främja forskning bland kvinnor och inom yrkeskategorier som traditionellt inte ges samma forskningsmöjligheter, såsom barnmorskor. Regionens arbetsgivare arbetar för att tillvarata

medarbetarnas kompetens, inklusive de med utländsk utbildning och erfarenhet. Flerspråkighet och kunskap om flera kulturer ses som en merit.

Jämställdhet viktigt för alla

Jämställdhet är en grundläggande fråga som påverkar hela samhället, inklusive män och pojkar. Ett ojämnt samhälle skapar destruktiva könsroller som påverkar både kvinnor och män negativt. Pojkar får sämre skolresultat och män har en högre självmordsfrekvens som allvarliga konsekvenser. För att skapa ett mer rättvist och hållbart samhälle måste vi förändra dessa skadliga könsmaktsordningar. Genom att främja jämställdhet förbättrar vi livskvaliteten för alla. Ett jämnt samhälle är bättre, trevligare och mer harmoniskt, där både män och kvinnor är likvärdiga medskapare av samhället och kan blomstra utan begränsningar.

Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld

Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är en brutal och ständigt närvarande effekt av könsmaktsordningen. Kvinnor utsätts för våld i nära relationer i långt högre utsträckning än män. Regionen har här en viktig roll i både kunskapsuppbyggnad för att motverka och upptäcka att samordna och samverka med andra aktörer, inte minst inom vården. Det hedersrelaterade våldet sker ofta i en större kontext, där inte bara partnern utan ett stort antal personer är delaktiga i våldet. Det är viktigt att vården har kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck för att kunna motverka det i alla dess former och bättre stötta och skydda dem som utsätts

Kollektivtrafik och cykelinfrastruktur: Nycklar till jämställdhet och trygghet

Kvinnor, många ensamstående föräldrar och låginkomsttagare använder kollektivtrafiken mest. För att säkerställa att kollektivtrafiken är tillgänglig för alla, oavsett ekonomi eller bostadsort, är låga priser och god geografisk täckning avgörande. För att alla ska kunna resa tryggt, utan att behöva ta hänsyn till tid på dygnet, behövs fler trygghetsvärdar vid hållplatser, ombord

och vid resecentrum. Majoriteten av de som cyklar i vardagen är kvinnor. För att underlätta kombinationen av cykel och kollektivtrafik och skapa säkrare cykelvägar, behövs förbättrad cykelinfrastruktur.

Ökad fokus jämställdhet inom regional utveckling

Trots framsteg inom jämställdhet i Västsveriges näringsliv, kvarstår betydande utmaningar. För att uppnå verklig jämställdhet krävs fortsatta insatser för att öka kvinnors representation i styrelser, ägande- och VD-poster. Detta inkluderar att främja inkluderande företagskulturer, stödja kvinnors karriärutveckling och säkerställa att jämställdhet är en central del av företagens strategier. Vi vill stärka kvinnors företagande och säkerställa att regionens stöd och samarbeten är jämställda.

Feministisk kulturpolitik, integration och folkbildning

Vi vill genomlysa våra verksamheter och de organisationer vi stödjer för att stärka arbetet med jämställdhet, särskilt inom film och scenkonst. Ökad sysselsättning för utrikesfödda kvinnor är en prioriterad jämställdhetsfråga. Vi behöver fler initiativ för att skapa fler möjligheter för nyanlända kvinnor att komma in på arbetsmarknaden. Satsningar på folkhögskolor är viktiga för detta arbete. Vi vill även verka för anonymiserade ansökningsprocesser.

Miljöpartiet i Västra Götaland kommer inom området en feministisk politik för en jämställd region arbeta för att:

- Att regionen ska införa en sammanhållen, teambaserad och barnmorskeledd vårdkedja som omfattar graviditet, förlossning och eftervård, i syfte att öka kontinuitet och trygghet för den födande. (regional styrning)

- Att säkerställa jämlik tillgång till kvinnosjukvård i hela regionen där man tar tillvara på barnmorskors kompetens. (regional styrning)
- Att regionen utvecklar ett fördjupat samarbete med civilsamhällets organisationer för att stärka arbetet med jämställdhet och därigenom bidra till att bryta normer och könsroller. (samverkan)
- Att regionen inför kunskapshöjande utbildningar för chefer om klimakteriet och andra livsfaser som idag är osynliggjorda för att förbättra arbetsmiljön för medarbetare. (regional styrning)
- Att regionen ska utveckla rutiner för systematisk samverkan mellan vården, socialtjänsten och idéburna organisationer för att bättre identifiera och skydda våldsutsatta kvinnor och barn. (samverkan)
- Att regionen ska stärka utrikesfödda, särskilt kvinnors, förutsättningar att etablera sig i utbildning, arbetsliv och kulturliv genom stöd till relevanta folkbildande insatser. (samverkan)
- Att göra abort kostnadsfritt för alla, oavsett ålder.

3. Resan mot målet – infrastruktur och hållbar mobilitet

Infrastruktur och resande är avgörande för hur människor kan leva, arbeta och ta del av samhället i hela Västra Götaland. I detta kapitel beskrivs hur Västra Götalandsregionen tar ansvar för att utveckla ett transportsystem som bidrar till klimatomställning, jämlik tillgänglighet och regional sammanhållning. Regionen tar ledarskap genom att styra de delar som ligger inom det egna mandatet, samordna planering och genomförande tillsammans med kommuner och andra aktörer samt påverka nationella beslut som rör infrastrukturens långsiktiga inriktning

Med fyra år kvar att nå Parisavtalet behöver regionen skapa infrastruktur och incitament som styr mot mer hållbara resor i hela regionen. Grunden för

regionens arbete med både infrastruktur och kollektivtrafik ska vara ett transportsystem som är fossilfritt, resurseffektivt, flexibelt och enkelt, till ett lågt pris. En viktig fråga vid sidan av att minska utsläppen är även att minska trängsel och buller i våra städer. Vi vill bygga snabba stråk som knyter samman regionen och ha en god, tillgänglighet för alla oavsett funktionshinder. Vi vill även se en ny finansieringsmodell av kollektivtrafiken för att kunna undvika de ständiga prishöjningarna. För att säkra en långsiktig finansiering av kollektivtrafiken som inte medför orimliga prisökningar, krävs att regionen får fler inkomstkällor än regionskatten och biljettintäkter.

Enklare och billigare kollektivtrafik

Miljöpartiet vill sänka trösklarna till kollektivtrafiken. För att locka nya resenärer måste det vara enkelt och prisvärt. Miljöpartiets Sverigekort ska göra det möjligt för resenärer att åka kollektivtrafik i hela landet med en och samma biljett. För att detta ska bli verklighet behöver den nationella nivån ta ett större ansvar och vara med och finansiera kollektivtrafiken. På så sätt kan vi kraftigt sänka priset på ett månadskort till cirka 500 kr.

Idén är inspirerad av Tysklandskortet som infördes i Tyskland för några år sen. Undersökningar visar att reformen lett till lägre utsläpp och ökat kollektivt resande. Under de senaste decennierna har biljettpriserna i kollektivtrafiken ökat betydligt mer än priset på fossila drivmedel. Det är dags att vända den utvecklingen. Lägre biljettpriser är både en miljöreform och en rättvisereform. För att sänka trösklarna och stärka jämlikheten vill vi därför verka för lägre priser för grupper med minst marginaler i plånboken, såsom unga, studerande och personer med lägre inkomster. Vi vill införa en riktig studentrabatt där studenter får reducerade priser på alla biljettyper och inte enbart på månadskort som gäller i dagsläget.

Miljöpartiet vill göra kollektivtrafiken till det självklara alternativet i vardagspusslet. Den ska göra det enkelt att ta sig till arbete, skola, vård, fritidsaktiviteter och annan viktig service i både stad och landsbygd. En

välfungerande kollektivtrafik är en nyckel för att alla, oavsett ålder, livssituation eller inkomst, ska kunna resa hållbart.

Vi vill också stärka samarbetet med våra grannregioner för att göra det enklare att resa över regiongränser. För resenärer mot till exempel Halland, Jönköping, Örebro och Värmland bör biljettsystem, prissättning och turtäthet samordnas så att kollektivtrafiken fungerar som ett sammanhängande nät, oavsett geografisk hemvist. Även samordningen med Trafikverket behöver stärkas för att främja byten mellan olika trafikslag.

För att fler ska kunna resa hållbart behöver kollektivtrafiken också vara enkel och överskådlig. När Sverige kortet införs innebär det ett lågt biljettpris i hela regionen. För att förenkla kollektivtrafiken ytterligare vill vi införa en maxtaxa. Ingen ska behöva fundera över om månadskort eller enkelbiljetter är mest prisvärt. När taket är uppnått blir resten av månadens resor kostnadsfria.

Kollektivtrafikens drift och organisering

Västtrafik lägger idag omfattande resurser på återkommande och komplexa upphandlingar som ofta leder till utdragna juridiska processer och minskad flexibilitet. Dessutom begränsar upphandlingssystemet regionens möjligheter att fullt ut kontrollera arbetsmiljön för förare, hållbarheten i fordonstillverkning och sociala villkor i hela leverantörskedjan. Därför vill vi att Västra Götalandsregionen utreder möjligheten att driva delar av kollektivtrafiken i egen regi. Egen regi kan innebära högre kostnader, men det kan också ge bättre kvalitet, större kontroll och en mer robust och flexibel trafik där fordon och personal enklare kan omfördelas efter behov. En eventuell övergång behöver ske gradvis, i takt med att avtal löper ut, och följas upp löpande. Målet behöver inte vara att all trafik ska köras i egen regi – utan att regionen stärker sin förmåga att ta ansvar när det är motiverat för resenärerna, personalen och klimatet.

Stadstrafik och landsbygdstrafik

I våra större städer som Göteborg, Mölndal, Partille, Borås, Trollhättan, Vänersborg, Skövde och Uddevalla är trängseln på bussar och spårvagnar stor, samtidigt som kollektivtrafiken ofta får stå tillbaka för biltrafiken. För att möta framtidens behov krävs en tydlig prioritering av kollektivtrafiken framför biltrafiken i stadsmiljön. Bussar och spårvagnar måste ges företräde

genom egna körfält, signalprioritering och förbättrad infrastruktur som säkrar framkomligheten. På landsbygden behöver fler få möjlighet att kunna välja bussen eller tåget istället för bilen. Det handlar om minskade utsläpp men främst om att skapa jämlika förutsättningar i hela regionen. För att nå detta krävs mer flexibla lösningar som anpassas efter människors vardag. Ett exempel är "buss-on-demand" – en tjänst där bussen beställs vid behov och samordnas med andra resenärer. Genom att använda digitala lösningar och lokala resurser kan kollektivtrafiken erbjuda ett effektivt och hållbart alternativ även där traditionell linjetrafik inte är möjlig eller ekonomiskt försvarbar. På så sätt kan vi skapa en kollektivtrafik som fungerar för alla, oavsett geografisk hemvist.

Regionen runt på två hjul

Cykel är ett miljövänligt och folkhälsofrämjande transportmedel inom såväl tätort som på landsbygd. I den cykelpotentialstudie som Västra Götalandsregionen gjort fastslås att nära 40 % av regionens arbetande befolkning kan nå sitt arbete inom 30 minuter med vanlig cykel. Till de kommuner där förutsättningen är bäst hör Åmål, Dals-Ed, Borås, Lidköping, Tidaholm och Hjo. Studien visar tydligt vilken stor potential cykeln har, och den behöver därför bli mer styrande i planeringen av infrastruktur och i beslut kopplade till infrastrukturinvesteringar.

Det är fortfarande många sträckor i regionen som saknar säkra cykelvägar. Miljöpartiet vill därför att regionen aktivt ska bidra till att bygga ut det regionala cykelnätet i samverkan med kommuner och Trafikverket. Vi vill att utbyggnaden av cykelinfrastruktur blir ett prioriterat mål i den regionala infrastrukturplanen, så att det blir enkelt, tryggt och attraktivt att välja cykeln i hela regionen.

För att fler ska kunna göra hela resan hållbar, så vill vi utöka möjligheten att ta med sig cykel på tåg, och införa möjligheten på landsbygdsbuss. Elcyklar skapar helt nya möjligheter till längre vardagspendling, och regionen bör därför stödja

utbyggnaden av servicepunkter, laddstationer och säkra cykelparkeringar i hela Västra Götaland.

Brålanda till Berlin

Vi vill prioritera utbyggnad och upprustning av järnvägsnätet i regionen. Ett viktigt steg har nu tagits för att bygga Borås – Göteborg, men här behöver vi få till en fortsättning av Götalandsbanan hela vägen till Stockholm. Regionen behöver också vara med och prioritera nationella och internationella sträckor framförallt förbindelsen mot Oslo och Hamburg.

Vi vill återupprätta nattågstrafiken från Göteborg både norrut och mot Europa. Att regionen saknar nattåg till Norrland och kontinenten är en stor brist. Direkta nattåg till exempelvis Umeå, Hamburg, Berlin, Bryssel och Paris skulle ge fler hållbara resmöjligheter, stärka Göteborgs roll som järnvägsnav och minska behovet av inrikesflyg.

Pendlarna spelar en avgörande roll i regionens kollektivtrafik och är en viktig del i att knyta samman Västra Götaland. För att människor ska kunna bo, arbeta och studera i hela regionen krävs ett välfungerande och tillgängligt tågnät. Kinnekullebanan som länge har varit hotad behöver säkras. Banan är en nyckelförbindelse som kopplar samman mindre orter med större städer och skapar viktiga resmöjligheter för både vardagspendlare och besökare inte minst i Skaraborg.

Nu genomförs Miljöpartiets förslag om fler tågstopp på landsbygden. Tågstopp ger liv åt orter, frihet åt människor och kraft åt företag. Det gör det lättare att bo kvar, resa hållbart och leva ett rikt liv – oavsett geografisk hemvist. Ett enkelt stopp kan betyda en ny chans. Tågstoppet i Brålanda blir först ut. Cirka femton orter har pekats ut som tänkbara, däribland Bäckefors, Dals Rostock, Frändefors, Hillared, Länghem och Grimsås. När tåget kan tas från Brålanda till Berlin Hauptbahnhof, med rälsen som bär både vardagens resor och stegen ut i världen, då knyts Västra Götaland ihop på hemmaplan och står öppet mot omvärlden.

Hållbara godstransporter

Idag fraktas merparten av godset i Västsverige med lastbil – en andel som väntas öka till 2030. Det är ohållbart om regionen ska nå sina klimatmål. Vi vill se en tydlig omläggning där gods i första hand transporteras med järnväg eller sjöfart. Vänertrafiken är viktig och ska utvecklas till att bli en del av ett fossilfritt transportsystem.

Regionen måste ta en mer aktiv roll genom att samordna insatser och driva samarbeten med näringsliv och forskning. Genom att investera i hållbar infrastruktur kan Västra Götaland minska utsläppen och samtidigt stärka sin konkurrenskraft. Västra Götalandsregionen ska också undersöka möjligheterna att ställa om till el-, biogas- och vätgasdrivna godstransporter, särskilt i samverkan med näringslivet och hamnarna.

Och där tåget eller bussen inte går då?

Vi vet att tåg, buss och cykel inte alltid räcker till på landsbygden. Därför vill vi satsa på att hålla det mindre vägnätet i gott skick – det är viktigare än nya motorvägar eller storsatsningar kring städer. Närtrafik och anropsstyrd trafik är avgörande på landsbygden och behöver utvecklas. Vi vill också satsa på kombinerad mobilitet, där invånare enkelt kan kombinera samåkning, bilpool, lastcykel och kollektivtrafik.

Framtidens transporter – innovation för hållbar mobilitet

För att möta framtidens behov behöver regionen vara öppen för innovation. Självkörande bussar och fordon kan spela en viktig roll i att skapa tillgänglig, effektiv och säker kollektivtrafik – särskilt där traditionell trafik är svår att upprätthålla. Drönarteknik utvecklas snabbt och används redan idag för att leverera hjärtstartare. I framtiden kan den även användas för mediciner och gods. Regionens bör delta i pilotprojekt, samarbeta med forskningsmiljöer och skapa regler som stödjer en hållbar användning av ny teknik.

Miljöpartiet i Västra Götaland kommer inom området för infrastruktur och hållbart resande arbeta för att:

- Att fler cykelleder ska byggas i Västra Götaland. (samverkan)
- Att regionen medverkar aktivt i utvecklingen av innovativa lösningar för ett hållbart och transporteffektivt samhälle för både gods och persontransport, bland annat genom sektorsöverskridande samverkan. (samverkan)
- Att regionen ska initiera fler samverkansavtal för att möjliggöra nya tågstopp, med särskilt fokus på att stärka tillgänghet och utvecklingskraft i landsbygd och mindre orter. (samverkan)
- Att utveckla mindre resecentrum på landsbygden till lokala nav för hållbar mobilitet, där delningstjänster och initiativ från civilsamhället integreras för att stärka vardagsresandet och bredda tillgängliga och hållbara transportalternativ i mindre orter.(samverkan)
- Att införa studentrabatt på hela biljettsortimentet för Västtrafik.(regional styrning)
- Att regionens infrastrukturplanering ska bidra till minskade utsläpp och aktivt stödja de regionala klimatmålen genom långsiktigt hållbara transportlösningar. (samverkan)
- Att det blir möjligt att ta med cykel på landsbygdsbuss. (regional styrning)
- Att regionen ska stärka och utveckla anropsstyrda mobilitetslösningar för landsbygden. (regional styrning)
- Att regionen driver på för nattåg till norra Sverige och till kontinenten.(politisk påverkan)
- Att regionen agerar för att stärka konkurrenskraften för gods på järnväg
- Att rabatterna i biljettsystemet ska ses över för att öka det hållbara resandet

4. En sjukvård där människor, inte diagnoser, söker vård

En jämlik, tillgänglig och sammanhållen hälso- och sjukvård är en grundförutsättning för människors trygghet och livskvalitet i Västra Götaland. I detta kapitel beskrivs hur Västra Götalandsregionen tar ett tydligt ansvar som huvudman för vården i en tid med ökade vårdbehov, demografiska förändringar och växande ojämlikhet i hälsa. Regionen utövar ledarskap genom att styra den egna hälso- och sjukvården utifrån behov och evidens, samordna vårdens olika delar och vårdnivåer samt verka för nationella förändringar som stärker jämlikhet, kvalitet och långsiktig hållbarhet i vården.

Hälsan är central för människors livskvalitet. Att ge människor goda förutsättningar för hälsa är centralt i välfärdens uppdrag. Vi vill ha en stark välfärd som är finansierad av samhällets gemensamma krafter och ett vårdssystem där människan är i centrum och vårdbehovet avgör hur resurserna fördelas. En stark välfärd gör oss tryggare och friare under hela livet och är en grund till ett rättvist samhälle där alla behandlas lika och som värnar om de mest utsatta. Det är viktigt för Miljöpartiet att den vård som erbjuds till våra invånare är lätt att nå, är enkel att förstå, håller en kvalitet i hög klass och inte tvingar någon till långa väntetider. Det innebär också att vården ska vara lika tillgänglig oavsett om den ges inom somatik eller psykiatri, och att ingen ska riskera att hamna mellan stolarna när flera aktörer är inblandade. Därför behöver samverkan mellan region och kommun fördjupas, så att vården ges efter behov och på ett sätt som möter hela människans livssituation. Vi vill se en stärkt satsning på hälsofrämjande arbete på vårdcentraler och en ökad samverkan mellan vården och civilsamhället, för att både effektivisera och främja förebyggande insatser som leder till ett hälsosamt liv. Befolkningsprognoser visar att andelen äldre i vårt samhälle kommer att öka, samtidigt som den arbetsföra delen av befolkningen minskar. En ökad livslängd är i grunden en positiv utveckling och ett tecken på ett samhälle med god vård, trygghet och välfärd. Detta ställer samtidigt högre krav på sjukvårdens organisering, finansiering och personalförsörjning.

Långa vårdköer skapar i många fall onödigt lidande för individen, och vi vill arbeta aktivt för att korta köer genom mer sammanhållen styrning av

regionens vårdresurser. Därför föreslår vi en gemensam vårdkö för hela regionen, där resurser används mer effektivt för att minska väntetiderna.

En personlig vård nära dig

Miljöpartiet vill att vården ska vara nära och lätt att nå. Det ska vara enkelt att få kontakt med vårdcentralen, oavsett om kontakten sker genom fysiskt besök, över telefon eller via digitala tjänster. Patienten ska ha en och samma vårdkontakt när hen vänder sig till på vårdcentralen. För att skapa den kontinuitet och trygghet som är särskilt viktig för äldre och personer med komplexa vårdbehov ska primärvården bygga på både fast vårdkontakt och fast läkarkontakt. Den fasta vårdkontakten fungerar som navet för samordning och stöd, medan den fasta läkarkontakten ger medicinsk kontinuitet. För att lyckas med detta behöver vi utbilda och anställa fler distriktsläkare och distriktsköterskor de kommande åren.

En åldrande befolkning innebär att fler personer kommer att leva längre med kroniska sjukdomar och fler äldre kommer att ha behov av samordnad vård mellan sjukvården och kommunen. För att säkerställa en trygg och värdig äldrevård behöver primärvården förstärka sin samverkan med den kommunala vården. Vårdcentralerna och den nära vården spelar en nyckelroll för att möta denna utveckling. Vi vill fortsätta stärka äldrekompetensen inom primärvården och specialistvården, samtidigt som förebyggande hälsovård för äldre behöver utökas. Genom att satsa på utökad uppdrag inom mobil vård kan vi erbjuda vård i hemmet, vilket ökar tryggheten och livskvaliteten för våra äldre.

För gruppen sköra äldre behöver vården förbättras. Genom samverkan mellan sjukvården och kommunens äldrevård ska den som är i behov inte uppleva att det är olika organisationer utan få sammanhållen vård utan glapp. En viktig del är att förbättra vården i livets slutskede. Regionen ska, i nära samverkan med kommunerna, säkerställa att alla invånare har rätt till en god och sammanhållen palliativ vård där patientens behov och önskemål står i centrum. Vi vill också att det ska finnas en värdegaranti för smärt- och ångestfri tillvaro i livets slutskede.

Vi ska säkerställa att invånare enkelt kan få tag på sin vårdcentral vid behov av vård. Ingen ska tvingas mötas av svaret att tiderna är slut för att de ringer efter klockan åtta på morgonen. Vi vill att vårdcentralerna ska kunna anpassa sina öppettider efter hur individers vardag ser ut, oavsett om hen är ung eller gammal. Ibland är det enklare för barnfamiljer att ha ett läkarbesök efter arbete eller skola. På mindre orter i regionen vill vi att det ska finnas tillgång

till exempelvis labb och röntgen så att invånaren inte ska behöva resa extra långt för denna service. Det ska inte finnas några hinder för att våra invånare få tillgång till en god vård.

Den bästa vården är den som inte behövs

Idag vet vi att om vi fokuserar och ger medel till förebyggande och hälsofrämjande insatser kan många av de folksjukdomar vi har idag förebyggas. Därför vill vi i Miljöpartiet satsa på ett tvärsektionellt förebyggande folkhälsoarbete. Vi vill att vårdcentralerna ska bygga ut sitt hälsofrämjande arbete och ges möjligheter till en god samverkan med BMM, BVC, förskolor, skolor, ungdomsmottagningar och äldrevården. Det är bra för patienten och för samhället i stort. Det finns ett starkt samband mellan livsstil och hälsa. Ett hälsofrämjande arbete behöver bedrivas för levnadsvanor kopplat till kost, fysisk aktivitet, alkohol och tobak. Ofrivillig ensamhet, ekonomisk utsatthet och arbetslöshet är stora riskfaktorer för att utveckla ohälsa. Folkhälsa ska därför vara en strategisk prioritet i Västra Götaland – där region, kommuner och civilsamhälle samordnar insatser för att minska vårdbehov, stärka barn- och ungdomshälsan och motverka hälsoklyftor. Insatser och vårdprogram mot till exempel obesitas, ätstörningar och rökning ska finnas på alla vårdcentraler. Vi vill fortsatt stärka det suicidpreventiva arbetet i hela regionen.

Jämlik vård och mänskliga rättigheter

I en tid då mänskliga rättigheter hotas på många håll i världen, är det viktigare än någonsin att slå vakt om och stå upp för rättvisa och jämlikhet. Miljöpartiet vill att alla individer, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, ålder, etnicitet, religion, funktionsnedsättning eller sexuell läggning, har rätt till en vård som präglas av respekt och värdighet. Med respekt för alla människors lika värde är det en självklarhet att ingen ska behöva avstå vård i Västra Götaland. Diskriminering får inte förekomma och vi måste aktivt arbeta för att eliminera alla former av ojämlikhet. Genom att stärka skyddet för mänskliga rättigheter och säkerställa vårdens kompetens inom detta område får vi en inkluderande hälso- och sjukvård, som kan ge en trygg och stödjande vård för alla. Miljöpartiet vill minska skillnaderna genom att anpassa vården så att den når olika grupper utifrån deras behov, oavsett var i regionen de bor. Vi vill även se över hur Västra Götalandsregionen

systematiskt kan arbeta med jämlikhetsdata för att kunna garantera att den vård vi utför ger alla jämlika förutsättningar till en bra vård.

Beredskap i en osäker omvärld

Det försämrade säkerhetsläget i vår omvärld ställer nya och högre krav på vårdens beredskap. Hälsa- och sjukvården måste vara rustad för att hantera både civila och militära kriser, inklusive pandemier, cyberattacker och andra hot mot samhällsviktiga funktioner. Vi vill därför stärka sjukvårdens krisberedskap genom att säkerställa en robust försörjning av läkemedel, medicinsk utrustning och personalresurser. Vidare behöver samverkan mellan sjukvården, Försvarmakten och andra samhällsaktörer utvecklas för att kunna möta framtidens säkerhetsutmaningar. Sammantaget ser vi ett behov av ökad statlig finansiering av ambitionsökningar kopplat till civilförsvaret och totalförsvaret.

Utöver dessa säkerhetsutmaningar påverkas vårdens förmåga även av klimatförändringar. Nya sjukdomar sprids, värmeböljor ökar dödlighet hos barn och äldre, och extremväder orsakar skador och dödsfall. Svensk sjukvård, från äldreboenden till akutsjukhus, är inte byggd för att klara långvarig värme. Vi behöver en robust hälsa- och sjukvård som klarar ett förändrat klimat. Att motverka klimatförändringarna är ett folkhälsoarbete.

Människan före marknaden

Den offentligt finansierade välfärden ska alltid utgå från behov och får aldrig styras av privata vinstintressen. När pengar och vinst sätts före patienten urholkas välfärdens roll som utjämnande och trygghetsskapande. Privata utförare ska inte kunna välja de mest lönsamma patienterna. Därför behöver vården organiseras så att resurserna går till de med störst behov, snarare än att styras av efterfrågan. System som vårdval inom specialistvården leder till fragmentering och snedfördelning av vårdens resurser. Vi vill ha en välfungerande offentlig vård som inte slås sönder av fragmentering och marknadsstyrning, samtidigt som vi vill främja idéburna vårdgivare utan vinstintresse, som bidrar med kompletterande vård på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet utöver regionens egen verksamhet. Vi vill fasa ut privata vinstdrivande vårdgivare från specialistvården.

En trygg och proaktiv psykisk hälsovård

Psykisk ohälsa är ett stort och växande folkhälsoproblem, inte minst bland unga personer. Ohälsan har inte sällan komplexa och mångfacetterade bakgrunder, som biologiska, psykologiska och sociala faktorer. Dessa faktorer samverkar ofta och kan variera från person till person. Samhället har ett ansvar så att varje individ är rustad att hantera livets naturliga variationer såsom ångest, sorg och oro. För att stärka den psykiska hälsan i hela befolkningen behöver regionen ta krafttag och utveckla stöd som följer invånaren genom hela livsresan. Det kräver en nära och strukturerad samverkan mellan region och kommun, så att insatserna hänger ihop, når människor i tid och ingen riskerar att hamna mellan stolarna. En förstärkt koppling mellan elevhälsan och primärvården är en viktig del i detta, för att tidigt kunna möta barn och unga i deras vardag.

Vårdcentralerna har en nyckelroll i både förebyggande arbete och samverkan med BVC, skolor, ungdomsmottagningar och äldreomsorgen. Alla ska ha rätt till rådgivning och både psykologisk och farmakologisk behandling. Vården ska ges utifrån behov, utan godtyckliga gränser för antal samtalstillfällen. Den ska också arbeta med skyddande faktorer för att förebygga långvarig sjukdom vid livskriser.

Den specialiserade psykiatrin behöver vara mer tillgänglig för patienter med stora vårdbehov, och erbjuda evidensbaserad vård med god kontinuitet. Den enskilda patientens möjlighet att påverka sin vård ska stärkas och arbetet för att minimera tvångsåtgärder ska fortsätta.

Stärkt beroendevård

Beroendevården måste stärkas – oavsett om det gäller narkotika, alkohol, läkemedel eller spel. Tidiga insatser är avgörande och skadereducerande åtgärder behöver utökas. Beroendekliniker ska få mer resurser och samverka med andra aktörer inom tillnyktringsvården ska förbättras. Särskilt utsatta grupper ska få det stöd de behöver.

Västra Götalandsregionen bör därför införa en pilotverksamhet med brukarrum, där personer med skadligt bruk tryggt kan nyttja narkotika utan risk för polisiära insatser. Genom att erbjuda en säker miljö kan vården nå

fram till personer i de mest utsatta situationerna och skapa fler möjligheter till kontakt, stöd och behandling.

Sjukhusvård som passar dig

Vården i Västra Götalandsregionen ska vara personcentrerad och utgå från patientens behov. Vi människor är olika, och vården måste spegla det genom att vara flexibel och individanpassad. Patienter ska ha rätt att vara delaktiga i sin vård och bli lyssnade på – deras erfarenheter, livssituation och förutsättningar ska tas på allvar. Allt för många patienter upplever problem i samband med övergången från barnsjukvård till vuxensjukvård. Sjukvården behöver därför ha en flexibel organisering för att hantera det glapp som uppstår när barnet fyller 18 år. Det behövs insatser för att förenkla övergången från såväl barn- till vuxenpsykiatri såväl som för utskrivningen från vuxenpsykiatri.

Cancervården måste stärkas. Vi ser ett stort behov av att förbättra hela vårdkedjan – från tidig upptäckt och diagnos till behandling och rehabilitering. Ingen ska behöva vänta onödigt länge på en utredning eller behandling, och vården ska ges på lika villkor oavsett var i regionen patienten bor. De standardiserade vårdförloppen har varit framgångsrika och lett till snabbare diagnoser och bättre cancervård. Miljöpartiet vill se en fortsatt utveckling av dessa arbetssätt, så att fler patienter får rätt vård i tid.

Anhöriga som stöttar en sjuk närstående gör en ovärderlig insats, ofta med stor personlig ansträngning och uppoffring. Genom ökat samarbete mellan vården och civilsamhället i form av patient- och anhörigföreningar kan vi säkerställa ett stöd runt anhöriga. Särskild uppmärksamhet behöver riktas mot barn som anhöriga, så att de får information, delaktighet och psykosocialt stöd anpassat efter ålder och mognad. På så sätt kan vi minska risken för att barn själva utvecklar ohälsa till följd av sjukdom i familjen.

Patienter som är i behov av utredning för könsdysfori samt könsbekräftande behandling tvingas idag till alldeles för långa köer. Vi ser det som mycket angeläget att korta dessa köer.

Tillgodogörande av ny teknik – med människan i centrum

Den snabba utvecklingen av digitala tekniker och annan välfärdsteknologi skapar stora möjligheter för att förbättra vårdens kvalitet, tillgänglighet och effektivitet. Rätt använda kan dessa verktyg bidra till smartare informationsflöden, mer jämlik vård, frigjord tid för vårdpersonal och mer individanpassad vård.

Miljöpartiet vill att regionen aktivt ska ta tillvara på teknikens potential. Vården behöver utvecklas i takt med samhället – det kräver både innovationsförmåga och förmågan att omsätta tekniska framsteg i lösningar som fungerar i praktiken.

Men tekniken får aldrig bli ett självändamål, och får inte leda till att våra medarbetare får mindre tid med patienterna. Nya digitala och tekniska lösningar måste utvecklas med människan i centrum, och i nära samverkan med dem som berörs – patienter, anhöriga och vårdpersonal. Det är genom delaktighet och erfarenhetsbaserad utveckling som tekniken kan bidra till en vård som är både mänsklig och modern.

Vi vill se en teknikutveckling som utgår från verkliga behov och där människor, inte system, står i centrum.

En stark life science-sektor för framtidens vård

Utvecklingen inom life science – dvs medicinsk forskning, läkemedelsutveckling, precisionsmedicin, medicinteknik och diagnostik inklusive AI – är avgörande för att förbättra vårdens resultat och möta

framtidens hälsoutmaningar. Regionen ska stärka kopplingen mellan forskning och klinisk verksamhet, så att nya rön snabbare kommer patienterna till del samtidigt som företag kan etableras och verka i regionen.

Miljöpartiet vill främja samverkan mellan hälso- och sjukvård, akademi och näringsliv samt skapa goda förutsättningar för kliniska studier och införande av nya behandlingsmetoder. Samtidigt ska nya innovationer införas på ett jämlikt, hållbart och kostnadseffektivt sätt, med patientnytta och etiska överväganden i fokus.

Tänderna är en del av kroppen

Tänderna är en del av kroppen och bör ersättas som övrig hälso- och sjukvård. Till dess ska behovsprincipen styra prioriteringen, så att de som har störst behov ska ges bäst förutsättningar för en god tandhälsa. Information om dagens olika tandvårdsbidrag/stöd ska förbättras. Skillnaderna i tandhälsa ska minska genom förebyggande insatser i socioekonomiskt utsatta områden.

Miljöpartiet i Västra Götaland kommer inom området för hälso- och sjukvård arbeta för:

- Att det ska vara enkelt och tryggt för invånare att få hjälp av sin vårdcentral samma dag behov uppstår (regional styrning)
- Att vårdens resurser ska fördelas efter befolkningens behov, så att vården styrs av medicinska, psykiska och sociala behov, inte av marknadslogik. (regional styrning)
- Att Västra Götalandsregionen ska korta vårdköer och säkerställa att den med störst behov får vård först genom att utveckla sammanhållna och effektiva vårdflöden och gemensam kö för hela regionen. (regional styrning)

- Att den psykiska hälsan hos unga ska stärkas genom ett fördjupat samarbete mellan vården, skolan, föreningslivet och civila samhället (samverkan)
- Att alla invånare i Västra Götaland ska ha en fast läkarkontakt och fast vårdkontakt inom primärvården. (regional styrning)
- Att beroendevården ska stärkas med fokus på skademinimering där färre skadas och dör av sin sjukdom (regional styrning)
- Att regionen ska säkerställa ett tryggt, sammanhållet och långsiktigt anhörigstöd för både vuxna och barn som står nära personer med svår fysisk eller psykisk sjukdom (samverkan)
- Att Västra Götaland säkerställer att människor i livets slutskede får en vård präglad av smärt- och ångestfrihet, i sin hemmiljö för de som vill.(regional styrning)
- Att Västra Götalandsregionen aktivt tillvaratar potentialen i ny medicinsk utveckling och teknik och att detta görs med fokus på nytta och med människan i centrum.(regional styrning)
- Att förbättra tandvården för grupper som idag har otillräcklig tillgång, genom att identifiera och åtgärda ekonomiska och strukturella hinder i tandvårdsstödet. (regional styrning)
- Att psykiatrin ska organiseras utifrån principerna för personcentrerad vård, där patientens individuella behov, resurser och livssituation är utgångspunkten. (regional styrning)
- Att stärka hälso- och sjukvårdens krisberedskap genom att säkerställa en robust försörjning av läkemedel, medicinsk utrustning och personalresurser. (regional styrning)
- Att fasa ut vinstdrivande aktörer ur hälso- och sjukvården
- Att öka resurserna till suicidprevention

5. Attraktiv arbetsmiljö och individuell utveckling

Som en av Sveriges största arbetsgivare har Västra Götalandsregionen ett särskilt ansvar för att erbjuda en trygg, utvecklande och hållbar arbetsmiljö. I detta kapitel beskrivs hur regionen tar ett tydligt ledarskap för att vara en attraktiv arbetsgivare som värnar medarbetarnas hälsa, kompetens och delaktighet genom hela arbetslivet. Regionen använder här sitt mandat för att styra den egna organisationen genom tillitsbaserad ledning, långsiktiga personalpolitiska prioriteringar och ett systematiskt arbetsmiljöarbete som stärker både verksamheternas kvalitet och medarbetarnas välbefinnande

Västra Götalandsregionen är en av Sveriges största arbetsgivare med över 50 000 anställda, där de flesta arbetar inom vårdsektorn. Medarbetarna är regionens viktigaste resurs och det är avgörande att regionen är en attraktiv arbetsgivare, både för den nyutexaminerade som den erfarna medarbetaren med bara några år kvar i yrkeslivet. Det är viktigt att medarbetarna är delaktiga i organisationsförändringar och känner att de kan påverka sin arbetssituation. För att vara en attraktiv arbetsgivare, behålla och rekrytera kompetent personal, är arbetsmiljön – framförallt den psykosociala – en avgörande framtidsfråga. Förändringar ska genomföras med inflytande från personalen och takten ska möjliggöra verklig delaktighet på alla nivåer. Hierarkier behöver brytas ned. Delaktighet, ansvar och befogenheter tydliggörs och i utökad omfattning föras ut till de enskilda arbetsplatserna. Personalens engagemang och kunnande ska synas både i lönekuvertet och i arbetsvillkoren. Jämställdhet mellan könen är en given självklarhet – kvinnor ska ha halva makten och hela lönen.

Tillitsbaserad styrning ska gälla på alla nivåer. Vi jobbar för och anser att det är en självklarhet att regionen ska ha jämställda och jämlika löner. Regionens ledare och chefer ska ha en inkluderande syn på sitt ledarskap och kompetensutveckling. Arbetsmiljöfrågorna ska ha hög prioritet och varje verksamhet ska ha genomtänkta arbetsmiljöplaner, med fokus på främjande och förebyggande insatser. Den anställdes rätt till fritid ska respekteras genom en väl genomtänkt personalpolitik. Det är även viktigt att regionen tar ett övergripande ansvar för att utbilda chefer och skyddsombud i arbetsmiljöfrågor. Miljöpartiet vill stärka alla medarbetare inom regionens hälso- och sjukvård och utveckla modeller för "rätt använd kompetens", där olika former av arbetsväxling kan

frigöra tid, förbättra arbetsmiljön och göra att medarbetarnas kunskap används på bästa sätt.

Ett värdigt och friskt arbetsliv

Många människor upplever bristen på tid som ett av sina största vardagsproblem. Dagens system där människor blir sjuka av för hög arbetsbelastning medan andra mår dåligt av arbetslöshet är ett resursslöseri. Därför har vi det långsiktiga målet att alla ska få en normalarbetstid på 35 timmar i veckan med förhoppningen att undvika stress, främja återhämtning och minska sjukskrivningar. Vi vill ta bort delade turer och fortsätta arbeta fram olika arbetstidsförkortnings modeller. Personalfrämjande åtgärder som företagshälsovården är en viktig del av folkhälso- och personalfrämjande arbete. Ett hälsofrämjande och återhämtande arbetssätt ska finnas i alla regionens verksamheter. En konkret åtgärd är att erbjuda friskvård på arbetstid för de anställda. Vi vill även att regionen har som uttalad ambition att de som arbetar inom 24/7-verksamheter ska kunna ha fler lediga helger och endast arbeta var tredje helg.

Rätt kompetens – rättvis konkurrens

Regionen har blivit bättre på att tillvarata medarbetarnas kompetens, till exempel den kompetens som finns hos de med utländsk utbildning och erfarenhet. Mer finns att göra, bland annat att säkerställa kompetensen hos nyexaminerade studenter inom hälso- och sjukvård genom att erbjuda en kvalitativ handledning. Vi behöver dels fortsätta erbjuda människor en snabb kompletterande utbildning, dels hitta nya vägar att tillvarata de arbetssökandes faktiska kompetens. När en person söker arbete ska flerspråkighet och kunskap om flera kulturer ses som en merit. Vi behöver även utveckla hur vi omhändertar den seniora kompetensen. Kompetens innebär att uppmärksamma och ta tillvara individers kunskap och erfarenheter, utan att påverkas av faktorer som kön, ålder, ursprung eller andra egenskaper. Miljöpartiet har medverkat till att införa betald specialistutbildning för sjuksköterskor. Detta arbete ska fortsätta och stärkas. För Miljöpartiet är det självklart att lika arbete ska ge lika lön, samtidigt som vi vill att regionen erbjuder löner som speglar kompetens och erfarenhet, så att yrkesskickliga medarbetare både stannar och utvecklas i hälso- och sjukvården. Det är av stor vikt att regionen som arbetsgivare erbjuder språkutbildning om så behövs.

Hög utbildnings- och forskningskvalitet

Vi behöver ha utbildning med hög och likvärdig kvalitet över hela landet. Därför behövs också starka forskningsmiljöer över hela regionen– det är i mötet mellan forskning och utbildning som goda kunskapsmiljöer skapas. Vi behöver därför jobba för att ge möjlighet att utveckla forskningsmiljöer så att forskningen inte endast är knuten till de större städerna.

Miljöpartiet i Västra Götaland kommer inom området för medarbetare arbeta för:

- Att regionen ska ta steg mot införandet av en 35-timmarsvecka för all personal genom att pröva, utveckla och införa arbetstidsmodeller som sänker arbetstiden och fokuserar på hälsa, kvalitet och långsiktigt hållbart arbetsliv.(regional styrning)
- Att stärka medarbetarskapet genom arbetsledarutbildning där förbättringsarbete grundas i medarbetarnas kompetens, samt att säkra kompetensförsörjningen med konkurrenskraftiga löner och goda arbetsvillkor. (regional styrning)
- Att utveckla kombinationstjänster i samverkan med kommuner för att bidra till en tvärsektionell kompetens som gynnar omställningen till nära vård. (samverkan)
- Att regionen säkerställer att hållbarhet i både psykosocial och fysisk arbetsmiljö genomsyrar alla arbetsplatser och verksamheter, genom friskvård på arbetstid, möjlighet till kortare arbetstid och ett närvarande ledarskap.(regional styrning)
- Att regionen ska utveckla ett ledarskap som främjar god arbetsmiljö, meningsskapande och delaktighet och som tillvaratar medarbetarnas kompetens för att systematiskt driva ett kontinuerligt förbättringsarbete.(regional styrning)
- Att regionen ska öka möjligheterna för medarbetare att byta spår inom organisationen genom att erbjuda studier,

kompetenskomplettering och karriärväxling som stärker både individ och verksamhet.(regional styrning)

- Att friskvårdsbidraget höjs till 4 500 kronor, och att möjligheterna för medarbetare att ta del av kulturupplevelser utvecklas genom en kulturförmån.(regional styrning)
- Att regionen ska säkerställa att lönerna inom hela organisationen är jämställda och följer principen om lika lön för lika och likvärdigt arbete.(regional styrning)

6. Ett rikt och engagerande kulturliv

Kulturen är en bärande del av ett levande, demokratiskt och sammanhållet Västra Götaland. I detta kapitel beskrivs hur Västra Götalandsregionen tar ansvar för att stärka kulturlivet som en fri och självständig kraft, tillgänglig för alla och närvarande i hela regionen. Regionen utövar ledarskap genom att styra sina egna kulturuppdrag och resurser, samordna aktörer och nivåer inom kulturområdet samt verka för långsiktiga och hållbara villkor för kulturens utveckling.

Kultur som syre i ett välmående samhälle. Den ger energi och perspektiv till personlig, social och hållbar utveckling. Kultur berikar våra liv genom att erbjuda upplevelser, stimulera vår kreativitet och främja gemenskap. När allt fler politiska partier väljer att nedprioritera kulturen, ska vi vara stolta över att vi fortsätter att satsa. Vi får inte glömma bort eller förminska kulturens betydelse i samhället eller hur den påverkar oss människor. Kultursektorn är också en del av en hållbar samhällsekonomi och bidrar till regionens utveckling, innovationskraft och attraktivitet.

Kulturella ekosystemet

Det kulturella ekosystemet är en dynamisk struktur där varje del samverkar

för att skapa ett levande kulturliv. Från grundskolan och kulturskolan till gymnasiernas estetiska program och eftergymnasiala utbildningar, vidare till kulturinstitutioner som teatrar, museer, bibliotek och konserthus. Fria kulturutövare och konstnärsdrivna organisationer tillför viktig mångfald och dynamik, och deras arbete berikar det kulturella landskapet. Ekonomiskt och politiskt stöd är avgörande för att säkerställa att kulturinstitutioner och fria kulturutövare har de resurser som behövs. Samverkan och nätverk mellan olika aktörer skapar viktiga synergier och stärker kulturlivet. Genom att stötta alla delar av kulturlivet kan vi säkerställa att kulturen fortsätter att vara en kraftfull och positiv kraft i samhället.

Alla ska ha möjlighet att få vara en del av det kulturella ekosystemet. Oavsett ålder, bakgrund eller ekonomiska förutsättningar. Kulturpolitiken bör präglas av jämlikhet och frihet och värna det lokala liksom globala, det breda liksom det smala.

Genom att stötta alla delar av ekosystemet kan vi säkerställa att kulturen fortsätter att vara en kraftfull och positiv kraft i samhället. Kulturen är inte statisk – nya och växande uttryck som dataspel, bräd- och rollspel är idag en självklar del av kulturlivet. De bär kulturarvet vidare, skapar folkbildning och stärker gemenskapen, sida vid sida med mer traditionella uttryck. Detta visar på kulturens bredd och dess centrala roll i samhällsutvecklingen.

Kulturens roll i samhället

Yttrandefrihet, reflektion, bildning och kreativitet är kulturens kärna, medan ifrågasättande, provokation, njutning och underhållning är dess uttryck. I en tid när auktoritära krafter hotar demokratin är det särskilt viktigt att värna kulturens fria uttryck och upprätthålla armlängds avstånd. Miljöpartiet ska arbeta för fler fristäder för förföljda journalister, författare och andra kulturskapare. Vi ska stärka yttrandefriheten genom att stödja de organisationer som arbetar mot hot och hat och som stärker det fria ordet.

Miljöpartiet i Västra Götaland kommer inom området för kultur arbeta för att:

- Att regionen ska genomföra insatser som stärker demokratin och yttrandefriheten, och som ökar kunskapen om medier och information – inklusive digitala och rörliga bilder, desinformation, manipulerat innehåll och AI-genererade medier. (regional styrning)
- Att regionen ska stärka det långsiktiga stödet till civilsamhällets organisationer exempelvis föreningar, studieförbund och idéburna organisationer. (samverkan)
- Att alla invånare i Västra Götaland ska ha möjlighet att ta del av tillgänglig kultur, oavsett om de bor i stad eller på landsbygd.(samverkan)
- Att regionen ska stärka stödet för avtalsenliga ersättningar till kulturskapare, såsom MU-avtalet och författarförbundets rekommendationer, för att säkerställa rimliga villkor och professionella arbetsförutsättningar. (regional styrning)
- Att aktivt arbeta för fler kulturupplevelser i hälso- och sjukvården genom att införa ett program för kultur i vården, där verksamheter kan söka medel för kulturinsatser som stärker hälsa och välbefinnande.(regional styrning)
- Att regionen ska använda idéburet offentligt partnerskap (IOP) för att stärka social ekonomi och lokalt engagemang.(samverkan)
- Att regionen ska erbjuda fler fristäder för förföljda författare.(samverkan)